

KÚRIA

Bfv.III.505/2015/19.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év november hó 9. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette és más bűncselekmények miatt T. K. és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben T. K. I. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Fővárosi Törvényszék 17.B.774/2007/510. számú, és a Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.368/2012/59. számú ítéletét - az I. rendű terhelt vonatkozásában - hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Fővárosi Törvényszék a 2012. március 23-án kelt 17.B.774/2007/510. számú ítéletével T. K. I. rendű terheltet az 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) 319. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés d) pontja szerint minősülő társtettesként,

folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntette, a korábbi Btk. 317. § (1) bekezdésébe ütköző és a (6) bekezdés a) pontja szerint minősülő folytatólagosan elkövetett sikkasztás büntette, a korábbi Btk. 299/B. § a) pontjába ütköző folytatólagosan, társtettesként elkövetett tőkebefektetési csalás büntette, és a korábbi Btk. 289. § (1) bekezdés a) és b) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) és b) pontjai szerint minősülő számvitel rendje megsértésének büntette miatt halmazati büntetésül 8 évi börtönbüntetésre és 8 évi közügyektől eltiltásra, valamint gazdálkodó szervezet vezetésétől, mint foglalkozástól végleges eltiltásra ítélte.

Az ügyész az I. rendű vádlott terhére a büntetés súlyosítása végett, míg az I. rendű vádlott és védője az ok megjelölése nélkül jelentett be fellebbezést.

A bejelentett fellebbezések folytán másodfokú bíróságként eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2013. április 16. napján jogerős 1.Bf.368/2012/59. számú ítéletével az elsőfokú bíróság határozatát a polgári jogi igények, továbbá a zár alá vételt fenntartó rendelkezés tekintetében megváltoztatta, a bűncselekmények megnevezésének alapjául szolgáló törvényhelyek felhívását, valamint a zár alá vett vagyontárgyak felsorolását illetően az ítéletet pontosította, egyebekben azt az I. rendű terhelt vonatkozásában helybenhagyta.

A jogerős határozattal szemben az I. rendű terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjaira hivatkozással nyújtott be felülvizsgálati indítványt.

A felülvizsgálati indítvány szerint az alsófokú bíróságok indokolási kötelezettségüknek nem tettek kellő mértékben eleget, mivel nem a releváns tényállást vizsgálták, aminek keretében a törvényi tényállási elemeket nem, vagy nem megfelelően értékelték. Emiatt az ítélet eleve felülbírálatra alkalmatlan és ellentétes a rendelkező résszel (I. pont).

Az alapügyben eljáró bíróságok ezen felül helytelenül alkalmazták a büntető anyagi jogi szabályokat a hiányosan megállapított tényállás alapján (II. pont). Tévesen rótták fel a rendelkező rész szerinti, csak szándékosan elkövethető hűtlen kezelést, ugyanis az indokolásból legfeljebb a gondatlanság olvasható ki (I. 1. pont).

A másodfokú bíróság egyéb okokból is törvénysértő büntetést szabott ki, mivel számos súlyosító körülményt tévesen vett figyelembe, míg az indokolásból egyébként megállapítható enyhítő körülményeket nem értékelte a büntetés kiszabása során (III. pont).

A felülvizsgálati indítvány szerint értelmezhetetlen, hogy mit jelentene a másodfokú bíróság olvasatában a „lényegében piramis

elven" fordulat, valamint az, hogy ennek milyen jelentősége lenne a hűtlen kezelés vonatkozásában. Ugyanez vonatkozik a „hitelezők nem voltak kielégíthetők" fordulatra is. A „felróhatóság" miatti „sikertelenség" pedig egyenesen polgári jogi, és nem büntetőjogi kategória.

E két körülmény egybevetéséből megállapítható, hogy a másodfokú bíróság által leírt tényállás nem a hűtlen kezelés, hanem adott esetben például a csalás tényállási elemeivel foglalkozik (vö. „csalogatás"), amely viszont ismételten csak minden konkrétumot és alapot nélkülöz, hiszen a terheltek nem állítottak valótlaniságot a szövetkezet tagsága felé, ugyanis pusztán látványterveket készítettek. Azt azonban sosem állították, hogy ezek a beruházások már elkészültek.

A bíróságok tehát azt sem állapították meg egyértelműen, hogy a szövetkezettel vagy annak tagjaival szemben terhelte-e vagyongazdálkodói kötelezettség a terhelteket.

A P.-I. Szövetkezet tagjai ugyanis egyrészt egy 5.000 Ft értékű részjegyet jegyeztek a szövetkezetnél, majd ún. „célrészjegy megállapodás" keretében gyakorlatilag kölcsönt nyújtottak a szövetkezetnek, amit az kamatokkal együtt ígért visszafizetni a tagjainak. Az e módon „célrészjegy" keretében a szövetkezet részére folyósított pénzkölcsön tehát nem jelent valódi részjegyet, mivel ahhoz semmilyen egyéb tagsági jogviszony nem kapcsolódik. Valójában az 5.000 Ft értékben jegyezett „részjegy" célja az volt, hogy az így taggá váló személy helytelenül „célrészjegy" alapján pénzkölcsönt tudjon folyósítani a szövetkezet részére.

A terhelteket tehát a szövetkezet irányában terhelhette vagyongazdálkodói kötelezettség, amelynek a tartalmát a bíróságok egyáltalán nem is vizsgálták.

Az alsófokú bíróságok azonban ennek ellenére semmilyen módon nem indokolták meg, hogy e terhelési védekezést mi alapján utasították el, és mi alapján lett volna az megállapítható, hogy a küldöttgyűlési felhatalmazások és jóváhagyások nem jelentik a szövetkezet beleegyezését az I-III. rendű terheltek által előterjesztettekhez.

Úgyszintén nem vizsgálták a bíróságok az egyes gazdasági döntések tartalmi előkészítettségét, ugyanis maguk ismerik el, hogy ez „szükségtelen", amikor az I. rendű terhelt bizonyítást ajánlott a megvalósíthatósági tanulmányok beszerzésére.

Eszerint pedig a csalás és a tőkebefektetési csalás között a releváns különbség csupán a kár, mint eredmény hiánya az utóbbinál.

Ettől függetlenül azonban a tőkebefektetési csalás is eredmény-

bűncselekmény, ahol az eredmény a tőkebefektetés. Az eredmény és az elkövetői magatartás között pedig ok-okozati összefüggésnek kell fennállnia, amelyet az adekvát kauzalitás tana szerint szükséges lett volna vizsgálni. E vizsgálat viszont teljes egészében elmaradt a bíróságok részéről.

A jelen esetben a bíróságok semmilyen mértékben nem vizsgálták azt, hogy milyen alapon, milyen mélységű és mértékű tájékoztatási kötelezettsége állt volna fenn a terhelteknek.

A „készletre felvett előleg” címkével a terheltekhez juttatott összegek viszont semmiképpen sem azonosíthatóak a szövetkezet pénzkezelési szabályzata által említett „előleggel”.

A fent leírt esetekre érvényes pénzkezelési szabályzat nem vonatkoztatható az olyan esetekre, amikor a P.-I. Szövetkezet polgári jogi és nem munkajogi kapcsolatban áll bárki mással, legyenek azok akár a terheltek. Ilyenkor nyilvánvalóan a polgári jogi jogviszony vizsgálata lett volna szükséges, ami viszont ismét teljes egészében elmaradt.

A másodfokú bíróság ekként a terheltek által megvalósított eredményre vonatkozóan maga is nem büntető-, hanem polgári jogi fogalmakat használ, amely értelmezhetetlen.

Ennek ellenére - a rendelkező részben foglaltak szerint - szándékos materiális bűncselekmény miatt ítélte el a terhelteket. Ilyennél viszont szükséges lett volna rögzítenie, hogy szándékuk miként hatott ki magára az eredményre és az okozati összefüggésre is.

A terheltek cselekvősége - még ha „értelmetlen”, „ésszerűtlen”, „tervezetlen” vagy „felelőtlen” is volt - éppen a szövetkezet vagyonának megmentését és általuk megfelelőbbnek vélt struktúra kialakítását célozta. A terheltek tehát semmiképpen sem voltak közömbösek a szövetkezet vagyona tekintetében. Éppen ellenkezőleg, valószínűleg a túlzott emocionalitás jellemezte őket, amikor felelőtlen döntéseket is meghoztak. A terheltek aktivitása és döntések sorozatának meghozatala - még ha azok helytelenek is voltak - éppen az eredmény iránti közömbösség ellen szólnak és egyértelművé teszik, hogy csupán az eredmény elmaradása iránti könnyelmű bizakodás jellemzi a terheltek érzelmi oldalát.

Az érzelmi oldalt vizsgálva tehát a terheltek részéről legfeljebb a veszélyeztetési szándék megléte jöhet szóba, de nem az, hogy luxuriózus magatartásuk ténylegesen elő is fogja idézni az általuk nem kívánt érdeksérelmet.

Összefoglalva: a másodfokú bíróság által az érzelmi oldallal kapcsolatban tett fenti megállapítások alapján a terheltek részéről

legfeljebb könnyelmű bizakodás, azaz luxuria állapítható meg.

Még az első- és másodfokú bíróság által meghatározott bűncselekményi minősítés esetén sem törvényes azonban a bíróságok által kiszabott büntetés mértéke, de törvénysértő a tőkebefektetési csalás folytatólagosként történő minősítése is.

Enyhítő körülményként értékelendő továbbá - amit a bíróságok elmulasztottak figyelembe venni - egyrészt az eshetőleges szándék, másrészt a károsultak felróható közrehatása, különösen a tőkebefektetési csalás esetében.

Ezen felül a bíróságok nem értékelték kellő súllyal az időmúlást. Hivatkoztak ugyan arra, hogy az időmúlás „jelentős”, azonban a Legfelsőbb Bíróság BK 154. számú állásfoglalása szerint az elévülést megközelítő időtartamnak „különösen nagy a nyomatéka”. Nyilvánvalóan még inkább vonatkozik ez arra az esetre, ha az időtartam már meg is haladta az elévülési időt.

A védő álláspontja szerint megalapozatlanul hivatkozott mindkét bíróság a bűncselekmények elszaporodottságára, mint súlyosító körülményre.

Összefoglalva tehát több tévesen értékelt súlyosító tényező nem kerülhet értékelésre, míg több figyelmen kívül hagyott enyhítő tényező utólagos értékelése szükséges. Így jóval enyhébb büntetés kiszabására lett volna lehetőség a terheltekkel szemben.

A Legfőbb Ügyészség a BF.607/2015/1-I. számú átiratában az I. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben pedig alaptalannak tartva a megtámadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség átiratában írtakra a védő észrevételt tett, amelyben sérelmezi, hogy a vádhatóság a tényálláshoz kötöttségre hivatkozással nem tartja indokoltnak a jogkérdések vizsgálatát. Álláspontja szerint a felülvizsgálati indítványban felvetett olyan jogkérdések, mint a szándékosság, gondatlanság, vagyis a bűnösség, a vagyonkezelői kötelezettség, az okozott vagyoni hátrány mértéke, a megengedett kockázat kérdése, a készletre felvett előlegek jogi természete, az ok-okozati összefüggés megléte, illetve a releváns tények hiánya, a bűnösségi körülmények teljes körű feltárásának elmaradása változatlan tényállás mellett is vizsgálhatók és vizsgálandók.

A felülvizsgálati indítvány és a kiegészítő észrevétel az alábbiak szerint nem alapos.

A felülvizsgálat ugyanis olyan rendkívüli jogorvoslat, amely a

bíróság jogerős ügydöntő határozatával szemben kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, következésképpen e törvényi kereteken kívül eső anyagi vagy eljárásjogi szabálysértések még valóságuk esetén sem képezhetik felülvizsgálat tárgyát.

Ezzel szemben a felülvizsgálati indítvány annak ellenére, hogy a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontjaira is hivatkozott, valójában a bűnösség megállapításának és a cselekmények minősítésének sérelmezését valamennyi bűncselekmény esetében, kivétel nélkül egyaránt a tényállás megalapozatlanságára alapozta.

Ez állapítható meg a hűtlen kezelés esetében, ugyanis mind a vagyonkezelési kötelezettség, a vagyoni hátrány nagysága és az I. rendű terhelt szándékossága vagy gondatlansága, a tőkebefektetési csalás esetében az elkövetési magatartás és az okozati összefüggés, a sikkasztás büntette esetében a készletre felvett előleg sorsának alakulása és a szövetkezet pénzkezelési szabályzata mind olyan ténykérdés, amelyet az irányadó tényállás rögzít, s amely a felülvizsgálat keretében nem kérdőjelezhető meg és nem vitatható.

A Be. 423. § (1) bekezdésben írtak szerint ugyanis a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás sem közvetlenül, sem közvetve, a bizonyítékok felülmérlegelése útján nem támadható még akkor sem, ha az esetlegesen téves, vagy részben nincs felderítve, illetve ellentétes az iratok tartalmával, vagyis megalapozatlan.

Ennek következtében az indítványban felvetett jogkérdések is kizárólag változatlan tényállás mellett válaszolhatók meg, következésképpen azon felvetések, amelyek valójában nem jog-, hanem ténykérdések a felülvizsgálat során figyelembe nem vehetők.

Mindezek előrebocsátást követően a Kúria megjegyzi, hogy a hűtlen kezelés esetében a vagyonkezelői kötelezettségek megszegése és a szövetkezet vagyonvesztése között a közvetlen okozati összefüggés megállapítható, a vagyonkezelési köteletség terjedelme pedig a szövetkezet igazgatóságának elnöke esetében nem kérdőjelezhető meg.

Ugyancsak a büntető anyagi jogszabályok helyes alkalmazásával állapította meg a bíróság, hogy a meghatározott célra felvett pénzösszeg egy részének más célra történő felhasználása, illetve eltulajdonítása sikkasztás megállapítására alkalmas, és nem tévedett a bíróság akkor sem, amikor a sikkasztást és a hűtlen kezelést valóságos anyagi halmazatban megállapította, ugyanis ugyanarra a vagyonra egymástól eltérő jogviszonyból, különböző magatartással több vagyon elleni bűncselekmény is elkövethető.

A tőkebefektetési csalás csak elnevezésében csalás, ténylegesen a csaláshoz képest előrehozott büntetőjogi védelmet létesít. A befektetők tényleges megkárosítása már alkalmazási körén kívül esik.

E bűncselekmény az egyes befektetők érdekein túl a tőkepiac biztonságos működését is védi. Ennek elengedhetetlen feltétele, hogy a befektetők a valós és hiteles információk alapján döntsenek a befektetésről.

A csalástól való elhatárolás alapja az, hogy ha a gazdasági tevékenység valótlan állítása kizárólag jogtalan haszonszerzésre irányul - például fiktív cég állítása jogtalan haszonszerzés végett -, úgy vagyon elleni bűncselekmény, a csalás büntette valósul meg.

Jelen ügyben azonban a szövetkezet részéről az I. rendű terhelt a szövetkezet valós gazdasági helyzetét eltitkolta és különböző módokon, tömegtájékoztatási eszközök útján, kiemelkedő hozamot ígért és ezzel a magatartással másokat tőkebefektetésre ösztönzött.

Ilyen körülmények között mind a bűnösség megállapítása, mind a cselekmény jogi értékelése megfelelt a büntető anyagi jogszabályoknak.

Ugyanakkor helytálló az az ügyészi megállapítás, miszerint tévesen minősítette a bíróság a tőkebefektetési csalást folytatólagosan elkövetettnek, de figyelemmel arra, hogy az a kiszabott büntetés nemére és mértékére, vagyis annak törvényességére nem hatott ki, ezért ez a felülvizsgálati eljárás keretében a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatását nem tette lehetővé.

A felülvizsgálati indítvány eljárási szabálysértésre is hivatkozott, amely szerint az alapügyben eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüket sem teljesítették.

Kétségtelen, hogy a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság határozatának meghozatalára a 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

A felülvizsgálati indítvány a Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pontjaira hivatkozással állította, hogy az első- és a másodfokú fokú bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan, illetve az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

A védő álláspontja szerint az I. rendű terhelt fellebbezésében

számos olyan bizonyítási indítványt terjesztett elő, amelyekkel a másodfokú bíróság még csak nem is foglalkozott, ezen túlmenően az indokolásból teljesen hiányoznak a releváns tények, ezek hiányában pedig nem volt lehetőség a történeti tényállás és a törvényi tényállás egybevetésére.

A felülvizsgálati indítvány ezen hivatkozása azonban nem alapos.

Az indokolási kötelesség felülvizsgálati eljárásra okot adó megsértése ugyanis nem állapítható meg, ha az ügydöntő határozatokból kitűnik az eljáró bíróságoknak a tényállás megállapításával összefüggő tényfeltáró és értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az érdemi döntésben kifejeződő jogi álláspontját - a bűnösséggel, a minősítéssel, a büntetéssel és/vagy intézkedéssel kapcsolatban - mire alapozta.

A bizonyítékok értékelése körében levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén, az tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozottságának felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadása (BH 2013.10.).

Az indokolási kötelezettség megszegése csak akkor eredményez feltétlen hatályon kívül helyezést és felülvizsgálatot is megalapozó eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása tény- vagy jogkérdés tekintetében oly mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, a bíróság mire alapozta a döntését (lásd EBH 2010.2210.; EBH 2011.2387.).

Az indokolási kötelezettség elmulasztása révén azonban nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a büntetéskiszabásnak, illetve az intézkedés alkalmazásának anyagi jogi helyessége, azaz a bírói értékelés eredménye az indokolási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos vizsgálatnak nem tárgya, mivel a mérlegeléssel szembeni, eltérő értékelést célzó támadás ezúton sem lehetséges, illetve az a - tényállás támadhatatlanságát előíró - Be. 423. §-a (1) bekezdésének megkerülését jelentené (BH 2012.32.).

A Kúria megállapította, hogy az eljáró bíróságok az alapítéletből kitűnően messzemenően eleget tettek az indokolási kötelezettségüknek: a vádhoz kötöttség keretein belül a lefolytatott bizonyítás alapján állapították meg a történeti tényállást, a bizonyítékokat számba vették, egyenként és összességében értékelték, az alkalmazott anyagi és eljárási jogi szabályhoz vezető következtetéseiket, azaz jogi álláspontjukat is kifejtették. Okfejtésük mindenekben követhető, ezáltal ellenőrizhető volt, így - szemben az indítványban foglaltakkal - eleget tettek indokolási kötelezettségüknek.

A felülvizsgálati indítvány a Be. 373. § (1) bekezdés III. b) pontjára, vagyis a rendelkező rész és az indokolás ellentétére azonban ezzel kapcsolatosan semmi olyan konkrét érvet nem hozott fel, amelynek érdemi vizsgálata indokolt lett volna, ezért a Kúriának az ezzel kapcsolatos érveinek kifejtésére sem volt lehetősége.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan, az indítványban nem kifogásolt eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - annak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 424. § (1) bekezdés d) pontja szerinti tanácsülésein eljárva, a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés és a felülvizsgálat kizártságára, valamint az indítvány megismétlésének tilalmára vonatkozó figyelmeztetés a Be. 3. §-ának (4) bekezdésén, illetve a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontján, továbbá a Be. 418. § (3) bekezdésén és a 421. § (2) és (3) bekezdésén alapul.

Budapest, 2015. november 9.

Dr. Akác Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zoltán s.k. előadó bíró, Dr. Kónya István s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő
BÉ